

Per què són dretans o esquerrans?

L'infant esquerrà neix, no es fa.

La teoria diu que són més creatius i capaços de resoldre conflictes

TRINITAT GILBERT

FOTO: TJERK VAN DER MEULEN

El Marçal Miró (a punt de fer 10 anys) és esquerrà, i els seus germans, la Clàudia (11) i el Jofre (6), dretans. Els pares, també dretans. I la resta de la família, també dretana. "No hi ha cap antecedent familiar", diuen els pares. És el Marçal, que, sol, va començar a agafar la cullera amb la mà esquerra. "És el primer detall amb què ens en vam adonar". Després, esclar, el bolígraf, les tisores, la pinta... A l'escola també se'n van adonar de seguida, i van comentar als pares que semblava que seria esquerrà. L'hi respectaven, esclar. I a casa, també.

A l'hora de xutar la pilota, el Marçal assegura que ho fa amb la dreta. És l'únic que fa amb la dreta; la resta, sempre amb l'esquerra. I no ha tingut cap dificultat en res. Només una. No fa servir ni els retoladors ni els bolígrafs de punta fina, perquè, si ho fa, escampa la tinta amb la mà perquè la passa per damunt a mesura que va escrivint.

En Manel Cañadas (47 anys) recorda que de petit, a l'escola, li havien lligat la mà esquerra a l'esquena per forçar-lo a escriure amb la dreta. La seva tendència natural era escriure amb l'altra mà, però li va tocar anar a escola en una època en què es considerava que tothom havia d'escriure amb la mà dreta. "Ho recordo perfectament com un càstig". Ara és

Hi ha un 9% de criatures que són esquerranes. I avui dia ja no està mal vist

"Si en general els esquerrans són creatius és per l'ambient", diu el psicobiòleg José Eugenio Ortega

dreta. L'escola va imposar el seu criteri.

Actualment hi ha un 9% de criatures que són esquerranes, afirma el professor de psicobiologia de la Universitat Autònoma de Madrid (UAM) José Eugenio Ortega. I afegeix: "Als anys 50, tant a Madrid com a Barcelona, només eren un 5%".

L'augment es deu al fet que l'escola i la societat, en general, han rebaixat la pressió per fer-los canviar.

Què en diu la ciència?

El cas és que la criatura esquerrana neix, no es fa, continua afirmant el professor de la UAM. "És l'opinió majoritària dins de la ciència, malgrat que aquesta herència és complexa a l'hora de determinar-la". És a dir, no és una herència tan fàcil com la que determina el grup sanguini de l'infant, però és evident que el fet de ser esquerrà té un component que és genètic i no ambiental.

Luis Martínez Otero, científic titular del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC), assenyala dos gens que tenen relació amb les simetries corporals, que els esquerrans tenen mutats respecte als dretans. Són els gens PCSK6 i LRRTM1. "Està estudiat científicament, en ratolins, que quan aquests dos gens estan mutats en l'etapa embrionària, el cor apareix a la dreta en comptes d'aparèixer a l'esquerra, per esmentar-ne un exemple".

A més, també s'ha estudiat que el fet que hi hagi una població dretana més elevada (90%) que l'esquerrana (10%) es deu al fet que el llenguatge s'allotja en l'hemisferi esquerre. Dit amb unes altres paraules, una conseqüència secundària del desenvolupament del llenguatge és que l'hemisferi esquerre domina la part dreta (per tant, la mà dreta) del cos. Si, a més, tenim en compte que el principi del llenguatge va ser gestual, la teoria pren més valor. I encara més si ens remuntem als simis com els ximpanzés com a antecedents pròxims en l'evolució humana, que també mostren preferència per la mà dreta.

La professora Roser Pueyo, del departament de psiquiatria i psicobiologia clínica de la Universitat de Barcelona (UB), també indica que ser esquerrà o dretà és una qüestió genètica. Ara bé, l'ambient modula la tendència que marca la genètica, afirma. En aquest

DOS DE TRES. Tres germans. Dos dretans, la Clàudia i el Jofre, i un d'esquerrà, el Marçal. És un cas únic a la seva família. No hi ha antecedents.

Hemisferi dret i hemisferi esquerre

Quin domina què?

L'hemisferi dret, que governa la part esquerra del cos, és on s'allotgen els aspectes més globals de la percepció, com ara les emocions. En altres paraules, l'hemisferi dret fa els processos sintètics. Així, l'entonació i el contingut emocional del llenguatge es determina en aquest hemisferi, com també els aspectes més visuals de les matemàtiques.

L'hemisferi esquerre, que és el que governa la part dreta del cos, s'encarrega dels processos analítics. És aquí on es desenvolupa el llenguatge i la capacitat matemàtica.

sentit, sosté que potser hi hauria d'haver més persones adultes que fossin hàbils amb les dues mans si la societat no reforçés tan clarament l'ús de la mà dreta.

Més creatius?

La il·lustradora Anna Llenas, autora del llibre *El monstre de colors* (Editorial Flamboyant), recorda que popularment sempre s'ha dit que a la història hi ha hagut grans artistes esquerrans, com Rafael, Miquel Àngel i Leonardo da Vinci. De Picasso, per exemple, sempre s'ha dit que era esquerrà. "I no és cert", diu el professor José Eugenio Ortega, autor del llibre *La educació del niño zurdo* (Mano Zurda Editorial). Actualment hi ha polèmiques famosos esquerrans, com el president dels EUA, Barack Obama, i el primer ministre anglès, David Cameron. I en el món del

cinema nord-americà també n'hi ha molts, com Julia Roberts, Angelina Jolie i Bruce Willis.

"Jo sostinc la idea que els esquerrans són creatius perquè l'ambient els obliga a ser-ho, perquè el món està pensat per a dretans i, per consegüent, han de fer una lluita constant per anar-hi en contra", diu el professor de psicobiologia de la UAM, José Eugenio Ortega. Per això acaben desenvolupant "una creativitat notable, i no tant perquè facin més ús de l'hemisferi dret, que és el que governa la part esquerra del cos, incloent-hi la mà esquerra". Luis Martínez Otero, científic titular del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), reforça la idea que els esquerrans acaben sent més creatius perquè hi estan obligats des de petits pel fet de viure en un món dretà ("I si no

fixeu-vos en els tenistes"). I també perquè els gens que controlen les simetries els podrien predisposar a la creativitat, "però aquesta idea encara està en via d'estudi".

María Rosario Villagrasa, professora d'infantil i primària, especialista en reeducació de l'escriptura, afirma que una persona esquerrana és aquella que espontàniament fa anar amb habilitat la part esquerra del cos perquè té una dominància cerebral de l'hemisferi dret sobre l'esquerre. La criatura esquerrana neix amb una organització cerebral que res ni ningú no pot canviar. Ser esquerrà és una qualitat natural, però es converteix en un inconvenient quan s'ha d'enfrontar a una societat pensada per a dretans.

Els esquerrans poden tenir més dificultats per escriure perquè l'escola no està adaptada a ells

A l'hora d'escriure, els pares del Marçal Miró comenten que aquest any el seu fill fa més bona lletra. "Creiem que és perquè ja és al curs en què toca fer-la bona, a quart", opinen. En canvi, José Eugenio Ortega creu que els esquerrans tenen més dificultats a l'hora d'escriure perquè l'escola no està preparada per als esquerrans. "Ningú no els diu com han de posar el paper", per exemple. A més, escriure amb la mà esquerra és més difícil, cosa que els porta a posar la mà com un ganxo, amb el canell doblegat. Per sort, molts materials escolars ara ja són per a esquerrans. Això ja és un gran avenç, opina el professor.

Finalment, la professora Maria Rosario Villagrasa (www.reeducarlaescrituraonline.com) reforça la teoria que les criatures esquerranes, al llarg del procés escolar, poden arribar a desenvolupar una disgrafia, és a dir, que se'ls observi una escriptura irregular, matussera, lenta i insegura, fins al punt que sigui il·legible. "L'ideal és que els professors i els familiars estiguin informats de com ajudar-los a superar les dificultats escripturals", conclou Villagrasa. ■